

WIELKIE
PYTANIA

GRZEGORZ
SZYMANOWSKI

SCENARIUSZ LEKCJI

Program nauczania filozofii zakres rozszerzony dla szkoły ponadpodstawowej (LO, Technikum)

opracowany w ramach projektu

„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2019

Redakcja merytoryczna – dr Jolanta Sawicka-Jurek

Recenzja merytoryczna – prof. Radosław Cezary Gwizdon
dr Jan Łukasiuk
Katarzyna Szczepkowska-Szcześniak
Agnieszka Ratajczak-Mucharska

Redakcja językowa i korekta – Altix

Projekt graficzny i projekt okładki – Altix

Skład i redakcja techniczna – Altix

Warszawa 2019

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Temat zajęć/lekcji:

Czy w dyskusji wszystkie chwytów są dozwolone?

Klasa / czas trwania zajęć/lekcji:

klasa I /2x45 min

Cele:

Po zajęciach uczeń potrafi:

- a) wyjaśnić, dlaczego przykładowa wymiana poglądów nie jest dyskusją,
- b) skonstruować listę kryteriów rzetelnej dyskusji – parlamentarnych (ustalony porządek wypowiedzi, prawdomówność i życzliwe nastawienie do siebie dyskutantów) i logicznych (zrozumiałość wypowiedzi, określenie przedmiotu i założeń dyskusji),
- c) wskazać przykładowe chwytów erystyczne (ad vanitatem, ad verecundiam, ad ignorantiam, ad personam, ad populum) stosowane w nieuczciwej dyskusji i opisać, na czym polega ich nieuczciwość,
- d) przeciwdziałać erystyce w dyskusji. (Schopenhauer: 7-56). (Materiał wykraczający, dla uczniów o szczególnych zdolnościach.)

Pytania kluczowe:

Kiedy dyskusja zamienia się w walkę na chwytów? Jakie chwytów stosują dyskutanci?

Metody/Techniki/Formy pracy

Mówiąca tablica, praca z materiałem filmowym/dźwiękowym, metoda sześciu kapeluszy wg E. de Bono, praca z tekstem (Erystyka, czyli sztuka wygrywania sporów A. Schopenhauera). Zadanie kontrolne – praca z tekstem. Sugerowane zastosowanie oceniania kształtującego (OK). Uczniowie z SPE przydzieleni do odpowiednich kapeluszy (najczęściej czerwony – emocje, w przypadku zespołu Aspergera – niebieski).

Środki dydaktyczne

- dostęp do Internetu lub odtwarzacza mp3;
- materiał z debaty Lepper vs. Rokita (Kochan 2005: 221-259); fragmenty tekstu A. Schopenhauera.

Opis przebiegu lekcji

- a) Zapisujemy na tablicy NaCoBeZU: Wyjaśniesz, kiedy rozmowa nie jest już dyskusją; Umiesz wymienić zasady dyskusji; Wiesz, czym są nieuczciwe chwytów.

- b) Rozdajemy karteczki samoprzylepne, uczniowie zapisują na nich po jednej zasadzie dobrej dyskusji; Przyklejamy karteczki do tablicy, uczniowie je grupują i wypisują wnioski na tablicy.
- c) Odtwarzamy fragment debaty Lepper vs. Rokita (można dostarczyć jej wydrukowany tekst).
- d) Ćwiczenie według metody sześciu kapeluszy E. de Bono (każda z grup, zależnie od koloru kapelusza ma narzucony sposób widzenia problemu). Wszystkie grupy dostają zadanie: Waszym zadaniem będzie znalezienie celowych naruszeń zasad dyskusji i zastosowanych chwytów. Wyniki pracy zaprezentujecie w krótkim (ok. 3 min wystąpieniu przed klasą). Grup jest 6 (kapelusze):
BIAŁY: FAKTY; CZERWONY: EMOCJE; CZARNY: PESYMIZM; ŻÓŁTY: OPTYMIZM;
ZIELONY: MOŻLIWOŚCI; NIEBIESKI: ANALIZA PROCESU.
- e) Uczniowie prezentują opinie, konfrontujemy je, podsumowujemy według zasady grupy niebieskiej.
- f) Zapisujemy wnioski, czekamy na odpowiedź na NaCoBeZU. Gdy uczniowie będą gotowi, wyłożą zielone karteczki.
- g) Proponujemy porównanie przygotowanych materiałów z tekstem A. Schopenhauera (Schopenhauer, 2003:40-44). Co mają ze sobą wspólnego? Przez cały czas obserwujemy, czy nie pojawią się zielone karteczki.
- h) Zakończenie – wybieramy jedną lub dwie osoby z zielonymi kartkami, by podsumować zajęcia. Oczekiwane wnioski: Dyskusja zamienia się w walkę na chwyt, gdy w grę wchodzi zbyt duże emocje. Chwyt erystyczny czyni dyskusję nieuczciwą. Przykłady chwytów: ad vanitatem, ad verecundiam, ad ignorantiam, ad personam, ad populum.
- i) Podsumowujemy oceną kształtującą (koleżeńska, samoocena, inne).

Komentarz metodyczny:

Zajęcia zostały przygotowane zgodnie z założeniami konstruktywizmu (patrz: program s. 2-3 i bibliografia). Przez większość czasu lekcji trwa samodzielna praca uczniów i znajdowanie chwytów. Lekcja jest zgodna z założeniami oceniania kształtującego, dlatego taka forma oceniania jest obecna podczas całych zajęć. Miarą sukcesu uczniów jest samodzielne stworzenie opisu i samodzielna analiza. Przy ocenie ucznia z SPE obowiązuje zasada indywidualizacji. Ustalona ocena nie może wynikać z porównania osiągnięć z innymi uczniami. Musi być wielostronna. Dla uczniów z SPE może mieć charakter twórczej ekspresji (np. udział w grupie niebieskiej). Uczniowie z SPE powinni być wspierani według indywidualnych zaleceń. Metoda sześciu kapeluszy ma zadanie otworzyć osoby, mające opory natury społecznej.

Bibliografia:

Kochan Marek (2005). Pojedynek na słowa. Techniki erystyczne w publicznych sporach, Kraków, ZNAK s. 221-259

Schopenhauer Artur (2003). Erystyka, czyli sztuka prowadzenia sporów, Warszawa, Skrypt